

TYÖELÄMÄ- JA TASA- ARVOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 9/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion varoista korvattavista merimiesten matkakus- tannuksista sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 8 päivänä lokakuuta 2013 lähettänyt työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi valtion varoista korvattavista merimiesten matkakustannuksista sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 146/2013 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslaki-valiokunta on antanut asiasta lausunnon

(PeVL 29/2013 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina
- hallitusneuvos Susanna Siitonen, työ- ja elinkeinoministeriö.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Suomen Merimies-Unioni SMU ry
- Suomen Varustamot ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki valtion varoista korvattavista merimiesten matkakustannuksista. Uusi laki korvaisi merityösopimuslaissa, merityöaikalaisissa ja merimiesten vuosilomalaisissa olevat säännökset matkakustannusten korvaamisesta.

Laissa säädettäisiin nykyistä tarkemmin korvauksen hakemisesta ja hakemuksen sisällöstä. Uutta laissa olisivat liikaa tai väärin perustein maksetun korvauksen takaisinperintää koskevat

säännökset. Matkakustannusten korvausperusteita on uudessa laissa yhdenmukaistettu. Korvauspäätösten tekeminen ehdotetaan siirrettäväksi työ- ja elinkeinoministeriöstä Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Esitys liittyy valtion vuoden 2014 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Valiokunta pitää merimiesten matkakustannus-

ten korvausta koskevien säännösten kokoamista yhteen lakiin kannatettavana ja puoltaa lakiehd-

dotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksiin ja muutosehdotuksiin.

Esitykseen ei sisälly uusia tukijärjestelmiä, vaan muutoksilla yksinkertaistetaan ja täsmennetään merimiesten matkakustannusten korvaushakemusten käsittelyä. Tavoitteena on nopeuttaa hakemusmenettelyä ja vähentää varustamoille hakemusten tekemisestä aiheutuvaa hallinnollista työtä. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset perusteettomasti maksetun valtion tuen takaisinperinnästä ja viranomaisten tarkastusoi-keudesta.

Matkakustannuksia koskevat tukihakemukset käsitellään ja ratkaistaan jatkossa työ- ja elinkeinoministeriön sijasta Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa. Valiokunta kannattaa ehdotettua tehtävien siirtoa ja katsoo, että yksittäisten hallintopäätösten siirtäminen toimintaa ohjaavasta ja kehittävästä ministeriöstä alemmalle viranomaiselle on perusteltua.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, 1. lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan 6 §:n 1 momenttia koskeva valtiosääntöoikeudellinen huomautus otetaan asianmukaisesti huomioon. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa 1. lakiehdotuksen 6 §:n täsmenmistä perustuslakivaliokunnan esittämällä tavalla.

Perustuslakivaliokunta on esittänyt mainittuun 6 §:ään myös eräitä muita tarkennustarpeita, jotka valiokunta ehdottaa otettavaksi huomioon yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevällä tavalla.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki valtion varoista korvattavista merimiesten matkakustannuksista

3 §. *Korvaus.* Valtion varoista maksettava korvaus on ehdotetun 1 momentin mukaan puolet hyväksyttävistä matkakustannuksista. Korvauskelpoisista kustannuksista voidaan säätää tarkemmin asetuksella. Ehdotetusta säännöksestä

tai esityksen perusteluista ei käy ilmi, mitä matkakustannuksilla tarkoitetaan.

Ehdotuksella ei valiokunnan saaman selvityksen mukaan ole tarkoitus muuttaa nykyisestä sitä, mitkä työntekijöiden matkoista aiheutuvista kustannuksista kuuluvat työnantajan korvausoi-keuden piiriin.

Nykytilan kuvauksen (s. 5) mukaan työnantajalle korvattavia kustannuksia ovat varsinaiset matkakustannukset ja työntekijän ylläpitokustannukset matkan ajalta. Matkakustannuksia ovat mm. matkalippujen ja taksin tai vuokra-auton käytöstä aiheutuvat kustannukset, korvaus oman auton käytöstä sekä matkojen käytännön järjestelyistä aiheutuneet kulut. Korvaus oman auton, taksin tai vuokra-auton käytöstä on hyväksyttävä kustannus, jos työnantaja on niiden käytön hyväksynyt. Matkan aikaisia ylläpitokustannuksia ovat työntekijän yöpymisestä ja aterioinnista aiheutuvat kulut.

Valiokunta pitää tarpeellisena, että 1 momenttiin lisätään säännös, josta käy ilmi, mitä matkakustannuksilla tarkoitetaan.

6 §. *Tarkastusoikeus.* Ehdotuksen mukaan Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi valtuuttaa Keskuskauppamarin tai kauppamarin hyväksymän tilintarkastajan tekemään momentissa tarkoitettua tarkastuksen. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa (s. 2/I) todetaan, että säännös on merkityksellinen perustuslain 124 §:n kannalta, koska kysymys on julkisen hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle.

Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa 1 momenttia täsmennettäväksi siten, että ELY-keskus voi valtuuttaa pykälässä mainitun tilintarkastajan tekemään tarkastuksen erityisestä syystä. Saadun selvityksen mukaan tehtävän antaminen viranomaiskoneiston ulkopuolelle on tarpeen silloin, kun tarkastuksen tekeminen edellyttää osaamista tai resursseja, joita viranomaisella ei ole. Lisäksi tarkoituksena on keskittää lain täytäntöönpanotehtävät yhteen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen ja tarkastuksen kohteet sijaitsevat eri puolilla maata.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan lakiehdotuksen säätäminen tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä edellyttää 6 §:n muuttamista siten, että ulkopuoliseen tarkastajaan sovelletaan samoja säännöksiä kuin viranomaisvastuulla toimivaan tarkastajaan. Tämän johdosta valiokunta ehdottaa, että 1 momenttiin lisätään säännös rikosoikeudellisen virkavastuun soveltamisesta tarkastusta suorittavaan tilintarkastajaan.

Pykälän 2 momenttia valiokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten täydennettäväksi siten, että tarkastusta suorittavalla virkamiehellä ja tilintarkastajalla on oikeus päästä tarkastuksen edellyttämässä laajuudessa työnantajan hallinnassa tai käytössä oleviin toimitiloihin. Tarkastuksia ei kuitenkaan saa tehdä kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa.

Perustuslakivaliokunta kiinnittää viimeaikaisen käytäntönsä mukaisesti huomiota siihen, että valvontatyypisten tarkastusten sääntelyssä on syytä viitata hallintolain 39 §:n säännöksiin hallintoasian käsittelyyn liittyvässä tarkastuksessa noudatettavasta menettelystä. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että 3 momenttiin lisätään viittaus hallintolain 39 §:ään. Koska tarkastusmenettelyssä noudatetaan tällöin hallintolain säännöksiä, on asetuksenantovaltuus tarpeeton ja sitä koskeva säännös tulee poistaa.

9 §. *Muutoksenhaku.* Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta valiokunta ehdottaa pykälän 1 momenttia muutettavaksi siten, että muutoksenhakuoikeus muotoillaan yleiseksi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa,

että 2.—4. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 3, 6 ja 9 § muutettuina seuraavasti:

1. lakiehdotus

3 §

Korvaus

Valtion varoista maksettava korvaus on puolet hyväksyttävistä matkakustannuksista. *Matkakustannuksia ovat välittömät matkakustannukset, työntekijän ylläpitokustannukset matkan aikana ja matkan järjestämisestä syntyneet kustannukset.*

(2 mom. kuten HE)

6 §

Tarkastusoikeus

Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus tehdä työnantajan talouteen ja toimintaan kohdistuvia tarkastuksia hakemuksen ja tehdyn päätöksen oikeellisuuden selvittämiseksi. Keskus voi *erityisestä syystä* valtuuttaa Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymän tilintarkastajan tekemään tarkastuksen. *Tarkastusta suorittavaan tilintarkastajaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.*

Tarkastuksen tekijällä on oikeus saada maksettua kaikki pyytämänsä asiakirjat ja muut tiedot, jotka ovat tarpeellisia tarkastuksen toimittamiseksi. *Tarkastusta suorittavalla virkamiehellä ja tilintarkastajalla on oikeus päästä tarkastuksen edellyttämässä laajuudessa työnantajan hallinnassa tai käytössä oleviin toimitiloihin. Tarkastusta ei saa suorittaa kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa.*

Tarkastusta tehtäessä on noudatettava mitä hallintolain 39 §:ssä säädetään.

9 §

Muutoksenhaku

Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen saa vaatia oikaisua päätöksen tehneeltä viranomaiselta siten

TyVM 9/2013 vp — HE 146/2013 vp

kuin hallintolain (434/2003) 7 a luvussa säädetään. (2 ja 3 mom. kuten HE)

Helsingissä 3 päivänä joulukuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj.	Anne-Mari Virolainen /kok	Merja Mäkisalo-Ropponen /sd
jäs.	Satu Haapanen /vihr	Elisabeth Naucélér /r
	Anna Kontula /vas	Kristiina Salonen /sd
	Jari Lindström /ps	Eero Suutari /kok
	Eeva-Maria Maijala /kesk	Katja Taimela /sd
	Lea Mäkipää /ps	Maria Tolppanen /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjaana Kinnunen.